

הלכות שבת סימן של

קעא באר הגולה

ז שם בשבת
ח ערביין ד' ויכנס
ה המזמרים בקרבן ב
ט הלכות
טא שבת קריט

עליה את השבת: ד *כל (י) שלשה ימים (יא) הראשונים (יב) אפלו אמרה אינה צריכה (יג) מחללין עליה את השבת. (יד) משלשה ועד שבעה, אמרה אינה צריכה אין מחללין. (טו) מקאן ואילך אפלו אמרה צריכה אני אין מחללין עליה, אלא הרי היא עד שלשים יום (טז) כחולה שאין בו סכנה: ה' [*] "היושבת על המשפר (ח) ומתה, מביאין ספין בשבת (יז) אפלו דרך רשות הרבים וקורעים בטנה ומצויאים הנדה, (יח) שמא ימצא חי: הגה ומה שאין נוהגין עכשו כן אפלו בחל, (יט) משום דאין בקיאין להפיר במיתת האם בקרוב כליכא שאפשר לנדה לחיות (א"ה): ו טעושיין (כ) מדורה לילולת (כא) *כל שלשים (ט) יום,

שערי תשובה

או גוסס ומ"ש בה בשבת יעקב ח"א סימן יג, ע"ש: [*] היושבת כו'. ומ"ש באשלי אברהם באשה שנהנה כו' הוא מדברי הש"י ח"א סימן יג, ע"ש: אפלו אוכלת מאכל בני אדם אמרין שאינה מרגשת לשעתה ואם תאכל צונן תסתכן, רשכ"א, מ"א: (ח) ומתה. עין מ"א וביד אהרן: (ט) יום. דכל שלשים יום יש סכנה לחיה בצנה. ואם אי אפשר ע"י

באר היטב

(י) מחללין. ואם חקמה ורופא אומרים שא"צ שומעין להם, שהרבה יולדות שאין עושין להן חמין בכל יום, ב"י. וכן נוהגין עכשו שאוכלין חמין של אתמול, מ"א. ואם חברותיה אומרות שצריכה וליא חקמה ורופא, תאכל צונן תסתכן, רשכ"א, מ"א: (ח) ומתה. עין מ"א וביד אהרן: (ט) יום. דכל שלשים יום יש סכנה לחיה בצנה. ואם אי אפשר ע"י

באר הגולה

נקטין כהשלחן צדוק: * כל שלשה ימים. ומאמתי חשיבין שלשה ימים, כתב הלחם משנה פ"ק ב דמגמרא משמע כלאורה דמשעת פתיחת קבר חשיבין הנה שלשה ימים, אכן מלשון הרמב"ם בהלכה יג משמע דמשעת לדה חשיבין לשלשה ימים, וכתב רבן משמע, דאם לא יכין, כשיצאה שני ימים שותת דם היאך הריני? עין שם בלחם משנה שצריכה; אכן פירושו המשניות להרמב"ם במ"א להדיא דמשעת פתיחת הקבר מניין, ונה לשונו: אין מחללין בחולל שבת עד שתשב על המשפר ויחיל הדם להיות שותת, ומאזתה שעה לתשלום שלשה ימים מחללין וכו', עד כאן לשונו. ולענין דעמי שפירוש דברי הרמב"ם כן הוא: הנה מחללין היום להיות שותת עד שתלך מחללין, וכמו כן אחרי הנה נמי מחללין, וכל אלה החלולים נמשך עד שלשה ימים, ומתאים דבריו שבהלכה עם דבריו שברפ"ש. ולי' זה, אין הכי נמי אם נמשך ושיבתה על המשפר יום אחד לא מחללין עליה כי אם שני ימים אחרי הנה, ואף על פירכא יום נמשך קרוב לשלשה ימים ולא ילך אינו בכלל זה, דבאמת פנתה הש"ס על לדה כהרתא דרבא דנשי, אבל כשתקשה הרבה בלדתה נעשית חולה בשאר אברי גופה, ונה יודע דכל אלו השגורים הנאמרים במקרא לא נאמרו כי אם בדלית לה מחלה אחרת מלבד שהיא יולדת, כמו שכתבו הראשונים, דאם לא יכין לא שכיב כלל הני שערי. ולמעשה צריך עיון בכל זה⁽²³⁾. * כל שלשים. מקור דברי המחבר הם דברי הרב המגיד שם, עין שם. ובאמת הפגיד בצננו כתב מחללה לזכר ששט דין מדורה הוא כמו כל צרכי החיה, ועל כל צרכיה אסקנין דג' זמנים יש לה, ואם יכין מאי צדיפותא דמדורה מכל שאר צרכי החיה, רק אחרת הוציא מדברי הראב"ד דדעתו דעד שלשים יום מספיק היא למדורה, עין שם, ובאמת כל זה הוא רק לפירוש הראב"ד דדברי הרמב"ם, דהא ולא אמרי מדורה לחולה מיני בחלי שאין בו סכנה, וממילא נקנה זה התרא חניה מיני גסין לאחר שבעה, דדניה גסין כחולה שאין בו סכנה, ואף על פירכא

משנה ברורה

ד' (י) שלשה ימים. ולא חשיבין מעת לעת, כמו שכתוב סימן תריו לגבי יום הכפורים, ועל כן אם הולידה ביום רביעי קדם בין השמשות, שוב אסור לחלל עליה שבת אם לא אמרה צריכה אני, כן כתב הפג"א אברהם. ועין בסימן תריו שמגמגם הג"א מאד שם וכתב דמלשון הר"א שפקדן בשה משמע שפירוש דברי רש"י וכתב הנקרא הוא מעת לעת, ולא רק לתרוצי ולדברי בה"ג קאמרי, וכן מוכח דבריו הג"א בהדיא בתשובת הרא"ש כלל כו סימן ג שסובר כן בפשיטות, עין שם, וכן משמע מדברי הריטב"א שפקדן רבי אליעזר דמילה. ועין באליה רבה שכתב דמדברי האסור והתר גסין משמע דבעינין שלשה ימים שלמים, והנינו מעת לעת. אחר כך מצאית בספר גור"ש שאלו בשם תשובת בית אפרים שגסין כתב דבריו. ונמצא לפי זה, דבין לענין מלאכת שבת ובין לענין יום הכפורים, עד ג' מעת לעת חשיבין לה למסקנת ומתא אפלו לא אמרה צריכה אני, ומג' עד ו' מעת לעת כשאמרה צריכה אני. ונראה דלענין יום הכפורים בודאי יש לצדד להקל⁽²⁴⁾, דסקפ נפשות הוא, ואפלו לענין שבת גסין אם לא נודפן לו אז עובר גלולים לעשות על ידו, שרי על ידו ישאל: (יא) הראשונים. מגמר לדה [לחם משנה]. ועין באור הגולה: (יב) אפלו אמרה אינה צריכה. והם (ח) דברים שחברותיה אומרות שצריכה זה עושים לחיה וכל חיה צריכה לקח, ואין כאן רופא או מילדת חקמה לראות אם החיה הזאת צריכה לקח: (יג) מחללין. דבין דכל היולדות יזכרות לקח, אף על פי שאין אנו יודעין על זו ואפשר דיכולה להמתין עד ערב, מחללים מספקא וכן שומעין לה, דדלקא ודלקא ודלקא ודלקא על יולדת תוף שלשה שאוכלת מאכל בני אדם ואומרת שאינה צריכה שבישלו עבורה בשבת, והשיב דכמסקנת אנו חושבין לילולת, מפני שאברהם מתפרקין ומרסקת היא אלא שאינה מרגשת לשעתה, ואם תאכל צונן או שאר דברים שאין המסקנת אוכל אותם יביאה לדי סכנה, ולפיכך כל שאין לה דברים המחזיקים ומאכלים הבראים מחללים עליה את השבת, עד כאן לשונו. ומכל מקום היכא דאיכא חקמה או רופא ואומרים גסין שאינה צריכה, שומעין להם, שהרבה חיות שאין עושין להם חמין בכל יום. וכתב הפג"א אברהם, שעכשו נוהגות היולדות שאוכלות חמין של אתמול בשבת, עד כאן לשונו. ומכל מקום נראה דהכל לפי החולה: (יד) משלשה ועד שבעה, אמרה אינה צריכה. לפי שאינה בתוקף מספיק לאותן הדברים שהיולדות חברותיה לעשות לה, ועוד, שיכולה להמתין, לפיכך סומכין עליה כשאומרת אינה צריכה. וכל זה כשאמרה פירושו, (ט) אבל בסתמא מחללין, דמכל מקום איכא חשש סכנה. (י) ואם אומר רופא או חקמה שצריכה, פשיטא דמחללין אפלו החיה אומרת אינה צריכה, אבל אם שאר חברותיה אומרות שצריכה (יא) אין שומעין להם להכחיש את החיה. ונדע עוד, דאם החיה אומרת צריכה, אפלו מאה רופאים אומרים אינה צריכה (יב) שומעין לה, דלב יודע מרת נפשו⁽²⁵⁾, וכמו שנתבאר בסימן תריח: (טו) מקאן ואילך וכו'. כיון שאנו יודעים (יג) שאין לה חלי אחר, ואף היא אינה אומרת כן, הכל בקיאים דמשום לדה אין לה סכנה לחמים ולשאר צרכי היולדת ופשיטא דיכולה להמתין עד הערב [רמב"ן בחידושיין]: (טז) כחולה שאין וכו'. שאומר לעובר גלולים ועושה⁽²⁶⁾ [גמרא]: ה' (יז) אפלו דרך רשות הרבים. דבלא הבאת ספין אין רבותא, דליכא חילול שבת כלל בקריעת בטן מתה, דמתחם בשר בעלמא הוא וליא משום חברתה⁽²⁷⁾ [גמרא]: (יח) שמא ימצא חי. ואשמועינן שאפלו ספק פקוח נפש זה שלא יהיה עדין בתוקף חי לעולם, אפלו הכי הוה שבת⁽²⁸⁾ [גמרא]: (יט) משום דאין וכו'. ושמא רק נהעלפה, ואם יחבתה מייתה, וצריכין אנו להמתין ואדכי מייית הנדה⁽²⁹⁾ [מ"א]: ו' (כ) מדורה. והוא הדין בומננו להחם התנור: (כא) כל שלשים. אם יש לה צער צנה, דסבירא לה ליש סכנה לחיה כל שלשים בצנה, ולפיכך

שער הציון

אינה יכולה לילך מטר לשא אותה: (ח) אף דמגמרא אברהם כתב אם חברותיה אומרות שצריכה לקח, עין באליה רבה שכתב דמשעת צדוק לא משמע הכי, ועוד, קרוב לומר דגם הפג"א אברהם מודה באופן זה, דאי לא הכי יהי קצת דברי הפג"א אברהם שותרין לקצתו: (ט) כל הפוסקים: (י) מג"א אברהם ופרי מגדים: (יא) כן כתבו הפג"א אברהם ורש"א וכן מוכח מפירוש רש"י ושאר פוסקים דכתבו דתוף שלשה מיני שחברותיה אומרות שצריכה, ממילא דהוא אין מועיל אפלו בזה. ומכל מקום לפי מה שכתב לעיל בסימן שכתב סעיף י בסופו אין דין זה ברור בליק: (יב) כל האחרונים, דלא כשליט גבורים: (יג) ואם רופא מוחה אומר שנתחדש לה חלי, יש לומר דמחללין⁽³⁰⁾ [פמ"א]:

הלכות שבת סימן של

ואפלו בתקופת תמוז (ואם מתרים אחרים להתחמם כנגד המדונה, צ"ל לעיל סימן רעו): **ז** *הנלד שנולד (כב) עושיין לו קל צרכיו, (כג) ומרחיצין אותו (כד) ומולחין אותו, (כה) וטומנין השליא (כו) כדי שיחם הנלד, (כז) יחזיקו את השבור. והני מלי בנולד לתשעה או לשבעה, (כח) לאכל נולד לשמונה, * או ספק בן שבעה או

י שם כ שם ק"ח משנה ורבי יחי' ל שם קליה בריא

באור הלכה

ושאים גם בן לעשות לה מדונה, ועל בריהו משום דגבי מדונה לעולם מסכת היא. אבל על פי האמת קשה מאד לפרש בן דברי הגמרא דהא דקאמר סבור מנה לתיא אן חולה לא הוא בחולה שאין בו סנה, דאם בן, לרב הפוסקים דסביר דלמסקנה הגמרא אהרן הדין לחולה, הנה מהר לעשות מדונה אפלו לחולה שאין בו סנה, וזה לא רשמע לטוה פוסק שקל בזה ונאין לומר דבנות הגמרא הוא על ידי עובד גלולים וקא, דנה אינו, דהא מביא על זה ראה מהקו דם ונעטנו, והסם בודאי אפלו על ידי ישראל, דמובח בכל הפוסקים, וחולה צריך מזה לשיטתו, וכמו שפרש רש"י, וגם לשנא דהרמב"ם אין מדקדק לפי זה, דאפאי קא מדיק וקאמר חלי שאין בו סנה; אם לא שדחוק דכוננוו כדי להתרפא אסור, דהא הוא חלי שאין בו סנה; וזה אין במשמע בשטחית לשונו, עיי"ש, וגם בשלטי הגבורים פרק מפניו מבאר דסביא לה דמרי הרמב"ם בחולה שיש בו סנה, וכן נקצא מהדושי הרמב"ם המובאים במעשה רות, שדעת הרמב"ם שאין עושיין מדונה לחולה מרי אפלו בחולה שיש בו סנה, והוא מספר הברכות ע"י²⁷, וממלא אין צריך לרחק דמרי בתייה תוך לו, ושפיר מרי בתוך לו או בתוך ג' וכן משמע גמרי קצת בירושלמי דמיקרא דשמואל דעושיין לה מדונה קאי על זמן שמתחילין עליה את השבת, דאיתא בירושלמי בפרק מפניו על המשנה דמחליין עליה את השבת: אמר שמואל עושיין לה מדונה אפלו בתקופת תמוז, משמע דקאי על זמן דקדם לו, וגם לפי מה שהבינו רבנו תנאל בפרק הדר גבי ינוקא דאשמויה מימיה, דאמרין להס' ליחם לה על ידי עובד גלולים אב אמר, ופריך אמו הא קאכלה מרי, ומשני ותנבא הוא דנקט לה, ופרש שם הר"ח ק"י אהנה וכו', עיי"ש, ופ"י זה בודאי צריכה לחמים לרחץ ולשחות לחמם גופה, ואפלו הכי לא התייר כי אם על ידי עובד גלולים משום דמרי ביום חו', ואין לחלק בין מדונה לרחיצה, דהא הרמב"ם בעצמו אינו מולק, עיי"ש בדבריו ונגם בגמרא דקאמר שמואל תיה עד לו, לא מצא הגמרא לאשכחתיים אם יען שביה לא קאמר למדונה, ויש לדחות דאם בן תרמי דשמואל למה לו, ואן ע"כ פי ה"ב סמפדי כחם ששכחל דעתו מפני דעת הרמב"ם, על בן חפשי עור ומצאתי ראה לדברינו מראשון לראשונים, והוא רב אחאי גאון, אשר בודאי אם ראה הרמב"ם לדברינו אפשר גם בן שנה מבשל דעתו מלפניו, וזה לשונו בפרשת שמואל: ואלו איש שילקה בשבת, ואפלו חל ג' שלה בשבת, אף על גב דהיא אמרה בריאה אני ולא צריכנא מדונה וחמין וכו', והיא ברייתא לא ברייתא היא ועדין לה מדונה וחמין וכו' וכל צרכין דעדין לחיה וכו'; הני דגם מדונה כולל ב' ו' לו, ומביאו הרמב"ם בחורת האדם, עיי"ש, וכן

רבנו ירמיה בראש ספרו וזה לשונו: ועושיין לה מדונה לתיא בשבת באותם ימים שאמרנו שמתחילין על ידי ישראל, ובאותם שאמרנו אין מתחילין עושיין על ידי עובד גלולים, עכ"ל, ומאחר שלא מצינו שום משמעות לאיזה פוסק לבר מהרמב"ם שיאמר שדין המדונה חמין מכל צרכי תיחה, וכלם העתיקו להקדמת דינים הלא מימרא דנהרדעי שאמרו תיה ג' ו' לו, קשה מאד להקל לעשות מדונה על ידי ישראל עד לו, וצריך עיון למעשה²⁸: * הנלד שנולד וכו'. המגן אברהם כתב דבקהלו יש להו צער, וכיון דכל אלה אינם מלאכה לא גזרו בהו רבנן, והוא מתוספות שלהי פרק מפניו. ובשאלות דרב אחאי פרשתי שמואל משמע דמינית חתוף השבור יכול להיות סנה נלד, וזה לשונו שם: מזה לחתוף טבור בשבת וכו', פי קא כפעי לי בחד ולד מי אמרין אפשר לאודוהי? והינו בקשירת השבור (לד) ולא מתי לדי סנה, וא דלמא אהיה ואתי לדי סנה, וא דלמא הנהך כרבי יוסי דמסתבר טעמה דמקני דמנחם וכו' ספק נפשות; וסביא לה להקל, ופשיט ממימרא דרב נחמן דהלכה כרבי יוסי, וכן כתב חרשי הר"ן שם במתניתין דאם לא יתחבנו איכא סנהא, עיי"ש, וכן כתב המאירי במשנה שם. והרמב"ם פרק ב מהלכות שבת מבאר ביתר מזה, שהוא כולל בסנה את כל אלו הדברים אם ימנע מהנולד, שאחר שחשב בהלכה יד הדברים שעושיין לנלו, סם על זה מפי שפנה הוא לו אם לא יעשו לו כל אלה. ופ"י זה דבר פשוט הוא דאפלו במלאכה דאורייתא מחילין היכי דאי אפשר בענין אחר²⁹, ואין פגנת השי"ס כהני מלאכות מפני שהם מדובבין, דבאמת עושים אותם ביום שנולד אפלו היא דקעביד אסורא דאורייתא על ירמיה, כגון להחם חמין כדי לרחץ, או כדי לשחק הסמין וצריכין לו מליחה, או גבי מלפנים לחתוף כגון לעשות חוליות, וזהו דהקל לבחילה לחתוף השבור וחמין שחמין שליא דאסור לטמן בלדי, ומה שכתב המאירי, ומה שכתב הרמב"ם שם במה שכתב בחמין שהוחמו בשבת, הינו אפלו אם הוחמו על ידי ישראל נעין בפ"ב מהלכות מילה בשאלת חממי לונלי ובתשובתו שם. והג"ה ונדע, דבדברי הרמב"ם אלו דמשמע מזה דלפיה להנלד יש חשש סנהא אם ימנעו מזה, ויתישב מאד מימרא דרב נחמן דקאמר מקאן שולפספיים להנלד הנולד, והלא קאמר ברוך טו' לפיפוי ינוקי בשבתא שפיר דמי, הני דבכל שבת שרי ונעין לקמן מה שכתבנו על זה בשם שארי ראשונים ואין בזה משום שבת כולל ומאי ברייתא? אבל לפי הרמב"ם נתיא, דשם אשמעינן הגמרא דמשום דהיה בזה צער אם ימנע לקח לא גזרו רבנן, וכן דיק הרמב"ם בפרק ב מהלכות שבת דין לו, עיי"ש, וכאן אשמעינן הגמרא דביום שנולד, הלפוח הוא מכלל שאר צרכי הקרח והקרח מותר לצבור אפלאכה דאורייתא בשבת וכו'. ועל כל פנים נראה פשוט דיש להקל לבחילה לחתוף השבור וחמין שחמין שליא דאסור לטמן בלדי, וכמו שכתבנו במשנה בריאה וכו' ואחר כך מצאתי בספר גורישאל בשם ש"ת שואל ומשיב שכתב גם כן הכי: * או ספק בן שבעה, דין זה העתיק המחבר מהשור, וכפי הנראה הוא כמו שכתב הבית יוסף דמקורו הוא מהא דשבת קליה ברייתא: בן שבעה מתחילין עליו וכו' וכן שמונה אין מתחילין עליו, דאם היה מפרש דהברייתא מרי לענין למולו בשבת לא היה מדיק מזה דאין מחילין, דמילה לא מחילין מספקא ביום השבת אבל חלול שבת לרפואה מחילין מספקא, כדמקא לן בגמל גל, וספק מה מתחילין, וכן באודוהי וקאמר שם מוכח דהברייתא אמילא קאי, וכן פירש רש"י שם; ויש לומר דגם השור מודה לזה, אלא דסבור דברייתא כוללת שניהם, כפי שכתבנו לעיל, ואין להקשות בזה קל דקמיתבי מהאי ברייתא: אלא ודאי דשבתא אלא ודאי דשבתא אלא ודאי דשבתא לענין מילה מתניא; ואלא דרבי אליעזר, יומר הנה לה לאוקמה לענין חלול שבת ממש לבד, וכפשהה לשנא דברייתא, אלא ודאי דשבתא אלא ודאי דשבתא לענין מילה מתניא;

משנה ברורה

אם אי אפשר על ידי עובד גלולים עושיין על ידי ישראל [מ"א ושי"א]. ולשאר חולה, על ידי עובד גלולים מותר אפלו לאין סנה אם צריך למדונה²⁸, וליש סנה, אם אומר שצריך מותר אפלו על ידי ישראל כשיא אפשר בעובד גלולים [ב"ח ו"א ר"ן]. ועין בבאור הלכה שהבאתי דעת הרבה גדולי הראשונים שסוברין דתייה אחר שבעה דינה לענין מדונה גם בן פשאר חולה שאין בו סנה: **ז (כב) עושים לו קל צרכיו**. הינו דהא דמבאר לקמה: **(כג) ומרחיצין**. אינו לפי הסדר המבאר בש"ס, ומפיק מקרא, ויש איתא דחוקתין השבור ואחר כך רוחצין אותו, וכן כתב הרמב"ם בפרק ב מהלכות שבת, ונדע, דממה שהביא המגן אברהם בשם התוספות מוכח דאין עושיין מלאכה דאורייתא בשביל דבריו אלו, דאין במניעתם סנה אלא צערא בעלמא, ואם בן לפי זה אם אין לו סכין לחתוף השבור וצריך להביאו דרך רשות הרבים, אסור להביאו, אלא יקשנו לעת עתה, והוא הדין בשאר דברים המזכירים פאן. ובבאור הלכה הבאתי דעת ראשונים דמותר לחלל במלאכה דאורייתא בשביל זה, עין שם, ועל כל פנים להביאו על ידי עובד גלולים או להחם חמין על ידי לרחץ הנלד בודאי מותר: **(כד) ומולחין אותו**. כדי שיתקשה הכשר [רש"י], ומשמע מזה דהמליחה תהיה בקלח [עמ"ג]. ובפרוש המשנה להרמב"ם כתוב: ונותנין עליו אבק ההרס והרוקח לו, וכן משמע בערוך ערך 'רו', עין שם: **(כה) וטומנין השליא**. ולא בפרקע, דמשום זה לכלי עלמא לא מחילין שבתא, אלא כף היה מנהגם כשחל בשבת: עשירות טומנין אותה בספלים של שמן או בספוגין של צמר, ועניות במוכין או בתבן, ובחל אלו נאלו טומנין אותה בפרץ (ירושלמי²⁹): **(כו) כדי שיחם הנלד**. והנה זה מדרך סגולה אצלם: **(כז) וחזקתין**. אחר שקושרין אותו. ועין במגן אברהם, שחתכת השבור בעלמא אינו פי אם שבות, ובספר קובץ להרמב"ם כתב בשם ספר שושיב לרוד שהוכיח נלד בזה אסורא דאורייתא²⁶, וכן כתב מותר, עין שם: **(כח) אכל נולד לשמונה**.

ובגמ' רבאש ספרו וזה לשונו: ועושיין לה מדונה לתיא בשבת באותם ימים שאמרנו שמתחילין על ידי ישראל, ובאותם שאמרנו אין מתחילין עושיין על ידי עובד גלולים, עכ"ל, ומאחר שלא מצינו שום משמעות לאיזה פוסק לבר מהרמב"ם שיאמר שדין המדונה חמין מכל צרכי תיחה, וכלם העתיקו להקדמת דינים הלא מימרא דנהרדעי שאמרו תיה ג' ו' לו, קשה מאד להקל לעשות מדונה על ידי ישראל עד לו, וצריך עיון למעשה²⁸: * הנלד שנולד וכו'. המגן אברהם כתב דבקהלו יש להו צער, וכיון דכל אלה אינם מלאכה לא גזרו בהו רבנן, והוא מתוספות שלהי פרק מפניו. ובשאלות דרב אחאי פרשתי שמואל משמע דמינית חתוף השבור יכול להיות סנה נלד, וזה לשונו שם: מזה לחתוף טבור בשבת וכו', פי קא כפעי לי בחד ולד מי אמרין אפשר לאודוהי? והינו בקשירת השבור (לד) ולא מתי לדי סנה, וא דלמא אהיה ואתי לדי סנה, וא דלמא הנהך כרבי יוסי דמסתבר טעמה דמקני דמנחם וכו' ספק נפשות; וסביא לה להקל, ופשיט ממימרא דרב נחמן דהלכה כרבי יוסי, וכן כתב חרשי הר"ן שם במתניתין דאם לא יתחבנו איכא סנהא, עיי"ש, וכן כתב המאירי במשנה שם. והרמב"ם פרק ב מהלכות שבת מבאר ביתר מזה, שהוא כולל בסנה את כל אלו הדברים אם ימנע מהנולד, שאחר שחשב בהלכה יד הדברים שעושיין לנלו, סם על זה מפי שפנה הוא לו אם לא יעשו לו כל אלה. ופ"י זה דבר פשוט הוא דאפלו במלאכה דאורייתא מחילין היכי דאי אפשר בענין אחר²⁹, ואין פגנת השי"ס כהני מלאכות מפני שהם מדובבין, דבאמת עושים אותם ביום שנולד אפלו היא דקעביד אסורא דאורייתא על ירמיה, כגון להחם חמין כדי לרחץ, או כדי לשחק הסמין וצריכין לו מליחה, או גבי מלפנים לחתוף כגון לעשות חוליות, וזהו דהקל לבחילה לחתוף השבור וחמין שחמין שליא דאסור לטמן בלדי, ומה שכתב המאירי, ומה שכתב הרמב"ם שם במה שכתב בחמין שהוחמו בשבת, הינו אפלו אם הוחמו על ידי ישראל נעין בפ"ב מהלכות מילה בשאלת חממי לונלי ובתשובתו שם. והג"ה ונדע, דבדברי הרמב"ם אלו דמשמע מזה דלפיה להנלד יש חשש סנהא אם ימנעו מזה, ויתישב מאד מימרא דרב נחמן דקאמר מקאן שולפספיים להנלד הנולד, והלא קאמר ברוך טו' לפיפוי ינוקי בשבתא שפיר דמי, הני דבכל שבת שרי ונעין לקמן מה שכתבנו על זה בשם שארי ראשונים ואין בזה משום שבת כולל ומאי ברייתא? אבל לפי הרמב"ם נתיא, דשם אשמעינן הגמרא דמשום דהיה בזה צער אם ימנע לקח לא גזרו רבנן, וכן דיק הרמב"ם בפרק ב מהלכות שבת דין לו, עיי"ש, וכאן אשמעינן הגמרא דביום שנולד, הלפוח הוא מכלל שאר צרכי הקרח והקרח מותר לצבור אפלאכה דאורייתא בשבת וכו'. ועל כל פנים נראה פשוט דיש להקל לבחילה לחתוף השבור וחמין שחמין שליא דאסור לטמן בלדי, וכמו שכתבנו במשנה בריאה וכו' ואחר כך מצאתי בספר גורישאל בשם ש"ת שואל ומשיב שכתב גם כן הכי: * או ספק בן שבעה, דין זה העתיק המחבר מהשור, וכפי הנראה הוא כמו שכתב הבית יוסף דמקורו הוא מהא דשבת קליה ברייתא: בן שבעה מתחילין עליו וכו' וכן שמונה אין מתחילין עליו, דאם היה מפרש דהברייתא מרי לענין למולו בשבת לא היה מדיק מזה דאין מחילין, דמילה לא מחילין מספקא ביום השבת אבל חלול שבת לרפואה מחילין מספקא, כדמקא לן בגמל גל, וספק מה מתחילין, וכן באודוהי וקאמר שם מוכח דהברייתא אמילא קאי, וכן פירש רש"י שם; ויש לומר דגם השור מודה לזה, אלא דסבור דברייתא כוללת שניהם, כפי שכתבנו לעיל, ואין להקשות בזה קל דקמיתבי מהאי ברייתא: אלא ודאי דשבתא אלא ודאי דשבתא אלא ודאי דשבתא לענין מילה מתניא; ואלא דרבי אליעזר, יומר הנה לה לאוקמה לענין חלול שבת ממש לבד, וכפשהה לשנא דברייתא, אלא ודאי דשבתא אלא ודאי דשבתא לענין מילה מתניא;

הַלְבוּת שֶׁפֶת סִימָן שֶׁל

ביאורים ומוספים

[משנ"ב ס"ק כא]

(עבודה זרה פ"ב יבין אות ו) כתבו שהוא מדאורייתא. ובטעם הדבר כתב בשושנים לרד" (שבת פ"ח מ"ג), שהחותר מאדם הרי הוא כחותר מקרקע.

על-ידי עובדי-גוילים מִתְּרָ אֶפְלוּ לְאִין סָנְהָ אִם צָרִיף לְמִדּוּנָה²⁴).

[ביה"ל ד"ה כל]

וכן נמצא בחדושי הרמב"ם המובאים במעשה-ירקת, שדעת הרמב"ם שאין עושין מדרגה לחולה מִיָּד אֶפְלוּ בְּחֹלָה שֶׁיֵּשׁ בּוֹ סָנְהָ, וְהוּא מִסְפָּר הַקְּתִימִים, ע"ש²⁷ וכו', קשה מאד להקל לעשות מדרגה על-ידי יִשְׂרָאֵל עַד לֵי, וְצָרִיף עִיִּין לְמַעֲשֵׂה²⁸.

24 ומי שהקזו דם והצטנו, כתב השר"ע לעיל (סי' שכח ס"ח) שיש להדליק עבורו מדרגה אפילו בתקופת תמוז, וכתב המשני"ב שם (ס"ק סב) שמותר לעשות כן אפילו על ידי ישראל, כיון שמן הסתם יש סכנה בדבר. והוסיף, שהוא הדין שמותר להדליק מדרגה עבור שאר חולה מסוכן שקר לו, לפי שסתם חולה מסוכן הוא אצל הצינה, אלא שאם אפשר, יש לעשות כן על ידי נכרי.

[משנ"ב ס"ק כה]

27 וכן כתב בשע"צ לעיל (סי' שכח ס"ק לו) בשם הגר"א, שדעת הרמב"ם להחמיר גם בחולה שיש בו סכנה, ולא התיירו אלא למי שהקזו דם.

וְכַחֵל אֶלּוֹ וְנָאֵלוּ טוֹמְנִין אוֹתָהּ בְּצָרִיף [ירושלמי²⁵].

28 ואף שלהלכה מקילים בספק פיקוח נפש, ביאר הגר"נ קרליץ (חוט שני ח"ד פצ"א ס"ק ו) שכיון שהמקור להקל בדין זה הוא קלוש מאוד, אין להקל בספיקו. והוסיף, שאם נראה שיש חשש סכנה ליולדת, כגון שמרגישה מאוד את הקור, יש להקל לעשות לה מדרגה עד שלושים יום מהלידה.

25 וטעם הדבר מבואר שם (ירושלמי שבת פ"ח ה"ג), שהוא כדי ליתן ערבון לארץ, וביאר הקרבן העדה והפני משה, שהוא כדי ליתן משכון וסימן לארץ שאף האדם לאחר מותו ישוב אליה.

[ביה"ל ד"ה הולד]

ולפי זה דָּבָר פְּשׁוּט הוּא דְאֶפְלוּ בְּמִלְאָכָה דְאוֹרְיָתָא מְחַלְלִין הִיכִי דְאִי אֶפְשָׁר בְּעִנְיָן אַחֲרָי²⁹.

ומטעם זה כתב בשו"ת מנחת יצחק (ח"ז סי' קב), שאסור לקחת שליות מבית חולים לעשות מהן תרופות, שהרי צריך לטומן בארץ, ועוד שבשליות היוצאות בשעת הפלה יש לפעמים חשש שמא יש בהן נפל החייב בקבורה, ולכן אין להשתמש בשליות לצורך תעשיית תרופות. וכן כתב הגר"ש אלישיב (קובץ תשובות ח"א סי' קכה). ובמקרה שיש צורך גדול ליטול דם מחבל הטבור או מהשליא לצורך ריפוי, יש לעשות שאלת חכם. ואם אין בשליא צורת ולד, דהיינו שאין בה גידים, כתב בשו"ת אגרות משה (י"ד ח"ג סי' קמא) שאין חיוב לקחתה מבית החולים לקבורה.

[משנ"ב ס"ק כז]

29 ואף כשאפשר להחזיק את התינוק בזהירות זמן רב, שמסתבר שבאופן זה אין צורך בחיתוך הטבור, דעת הגרש"ז אויערבך (שולחן שלמה ס"ק יב אות ב) שמותר לחותכו, כיון שאין חובה לטרוח כל כך, וכמו שלמוצא גחלת ברשות הרבים מותר לכבותה, ולא הייבוחו חכמים לעמוד כל השבת ולהזהיר את העוברים והשבים מפניה.

כְּתַב בְּשֵׁם סִפְר שׁוֹשְׁנִים לְדוֹד שְׁהוֹכִיחַ דִּישׁ בְּנָה אֶסוּרָא דְאוֹרְיָתָא²⁶).

26 ואף בשו"ת חתם סופר (י"ד סי' שמא) ובתפארת ישראל

הלכות שבת סימן של

ביאורים ומוספים

[משנ"ב ס"ק כט]

דין דמסקא לן אם הנה כן-קמא מעולם, לא מקלילין⁽³⁰⁾.

30) החזו"א כתב (יר"ד סי' קנה ס"ק ד), שאם נגמרו שער וצפורניו, הרי הוא ספק בן קיימא (ולדעת היש פוסקים הוא בחזקת דאי בן קיימא), וחיובים להשתדל ברפואתו לחלל עליו את השבת. ובשו"ת מנחת יצחק (ח"ד סי' קכג וחי' סי' לא ס"ק יג) כתב, שגם בתינוק שברור שגולד' בחדש השמיני מותר לחלל שבת להצלתו, ובפרט אם יש לו קצת צפורנים ושערות, כפי שמצוי ברוב הנולדים קודם זמנם. וכתבו בשו"ת מנחת שלמה (ח"ב סי' פג ס"ק א) ובשו"ת שבט הלוי (ח"ג סי' קמא וח"ח סי' פט ס"ז), שבזמנינו שידועים להחיות גם את מי שגולד' בחדש החמישי או השישי, מותר וחיובים לחלל שבת להצלתו, אף אם אין לו צפורנים או שיער.

ותינוק שכלו חדשיו אף הוא טריפה, דעת הגר"ש אויערבך (ששי"ב פל"ו הע' כד) שמותר לחלל שבת לצורך חיי שעה שלו, וכשם שהתיר הביה"ל לעיל (סי' כט ס"ד ד"ה אלא), אבל אם לא כלו לו חדשיו, ולדעת הרופאים ודאי שאינו עתיד לחיות ל' יום מחמת המומים שבו, אין לחלל שבת עבור חיי שעה שלו, שהיי שעה של נפל לאו כלום הוא. אמנם, בבית חולים שיש בו מטפלים רבים, יש חשש שמא לא ידעו להבדיל בין תינוק זה ובין תינוק אחר שיש לו סיכוי לחיות, הורה הגר"ש אויערבך (נשמת אברהם ח"ד ס"ק ג) שחיובים לחלל שבת כדי להצילו.

[משנ"ב ס"ק לא]

אָבֵל מִסְפֵּק מִטְּלֵינָן קַל תִּינוּקֵי⁽³¹⁾.

31) ומה שאסרו לטלטל תינוק בן שמונה חדשים, דעת הגר"ש אויערבך (נשמת אברהם ח"ד ס"ק ה) שמדובר בתינוק ששובב ללא תנועה ואינו בוכה כלל, אף תינוק שמתנועע או בוכה, מותר לטלטלו.

[משנ"ב ס"ק לב]

בֵּינָן לְאֵבוּד⁽³²⁾ כִּמּוּ מִפִּסֵּי מְרָסָא⁽³³⁾.

32) וכן מינקת שיש לה עורף חלב ומצטערת מכך, הורה החזו"א (הובא בחוט שני ח"ד פצ"א ס"ק ח) שמותר לה להוציאו במשאבה (לא חשמלית) על ידי שתכניס למשאבה (לפני השאיבה) חומר שיקלקל את החלב שישאב לתוכה. וכאשר אין לה חומר הפוגם את החלב, כתב בשו"ת אבני נור (או"ח סי' מז) שתשאב ותרוקן את החלב לאיבוד. והוסיף הקצות השלחן (סי' קלח ס"ק ל), שאחרי שתשאב מעט פחות משיעור כגורגרת, תשפוך את החלב כדי שלא יצטרף לשיעור. וכתב הגר"ש אויערבך (ששי"ב פל"ו הע' טא) שצריך להריק החלב למקום שהולך לאיבוד, שאם לא כן שוב יצטרף לכשיעור.

וחליבה לתוך כלי, כתב בביה"ל לעיל (סי' שכח סל"ד ד"ה ותניק) ובשעה"צ שם (סי' פא) שאסורה מהתורה, ואף לדעת התוספת שבת שכתב שכיון שאין זו הדרך אינו נחשב אלא מפרק כלאחר יד, כתב בשו"ת שבט הלוי (ח"ז סי' צט וח"ח סי' פא) שבזמנינו, שנעשתה השאיבה דבר הרגיל, יש בזה איסור תורה.

33) אמנם בביה"ל לעיל (סי' רעח ס"א ד"ה החוללה) כתב שאין להתיר מלאכה שאינה צריכה לגופה אלא במקום צער של רבים, ולא במקום צער של יחיד. וראה מה שכתבנו לעיל (סי' שכח ס"ק צ).

[משנ"ב ס"ק לד]

לִישָׁב בְּיָרֵד חֵלִיטֵי שֶׁל שְׂרָרָה אַחַת עַל חֶבְרָתָהּ⁽³⁴⁾, דִּמְחִזִּי כְּבוֹנָה⁽³⁵⁾.

34) ולענין חילוף עצמות האצבעות, שרגילים בני אדם לעשות בידיהם, כתב האשל אברהם (בוטשאטש) שמותר לעשות כן, לפי שאין זה דומה לסיידור עצמות התינוק, כיון שלא שייך בזה בנין. והוסיף, שאף ממידת חסידות אין להימנע מכך, שהרי אין לנו אלא מה שאסרו חז"ל.

35) ולענין לבישת פלטה ליחור שינים, דעת הגר"ש אויערבך (מאור השבת ח"א מכתב יב אות ג) שאין זה דומה לישוב חוליות השדרה שאסרו הפוסקים כמבואר כאן, ששם ניכר הדבר שהוא מותקן, משא"כ בפלטה ליחור שינים, שהתיקון אינו ניכר אלא נעשה מאליו. והוסיף הגר"ש אויערבך (ששי"ב פל"ד הע' ק"א ובח"ג שם) שאף אין לדמות פלטה למה שאסר המשנ"ב להלן (ס"ק לה) לכרוך תינוק בבגדים כשאינו רגיל בכך כדי

לישר אבריו, כיון שלצורך כריכת התינוק מתעסקים בכך הרבה פעמים, ואילו בפלטה נעשה היחור מאליו. ועוד כתב שם, שכיון שאין לבישת הפלטה שום שימור לסממנים כי א"א לישר שינים ע"י סממנים, לכך גם מצד נדון זה המבואר לעיל (סי' שכח ס"ק קל) אין בפלטה משום איסור רפואה בשבת. אכן, דעת הגר"ש קרליץ (חוט שני פ"ט ס"ק ב) שיתכן שהדבר אסור משום 'עובדין דחול', אמנם במקרה שמצטער כעת, מותר להלבישה.

[משנ"ב ס"ק לה]

שְׂאֵין פּוֹרְכִין אוֹתָהּ בְּחַל וְנִתְעַקְמוּ אֶבְרָיו, אָסוּר לְכַרְכוֹ בְּשֶׁבֶת⁽³⁶⁾.

36) ולענין הליכה בברזלים המחוברים לנעלים, דעת הגר"ש קרליץ (חוט שני ח"ד פ"ט ס"ק ב) שאין בכך משום רפואה בשבת, ואין זה דומה לליפוף התינוק שאסור, כיון שמטרת הברזלים אינה אלא להקל על ההליכה, ורק לאחר זמן יתישר הרגלים מחמתם.

ולגבי הליכה במדרסים, דעת הגר"ש קרליץ (שם) שאין בכך משום רפואה. ולגבי פיסוק רגליו של תינוק כדי שילך בצורה ישרה, הורה הגר"ש קרליץ (שם) שכיון שאין דרך לעשות זאת על ידי סממנים, אין בכך משום רפואה, ואף משום 'עובדין דחול' אין לאסור זאת, כיון שנחשב מקום צער משום שעתיד כאשר יגדל לילך בצורה שאינה ישרה, ובמקום צער לא גורו. והוסיף, שאם עושה זאת באופן שאינו ניכר, אין בזה משום 'עובדין דחול' כלל, ומותר לעשות כן אף שלא במקום צער.

[משנ"ב ס"ק לו]

וְלֹא גִנְרִינָן בְּזָה מְשׁוּם רְפוּאָה⁽³⁷⁾.

37) ואף על פי שכתב בחידושים המיוחסים לר"ן (שבת קכג, א) שכשעושים כך לתינוק על פי רוב הוא מקיא דם, והרי זה פסיק רישא', כתב בשו"ת שבט הלוי (ח"ח סי' פט) שבתינוק קטן נחשב הדבר כספק פיקוק נפש, ולכן התירו לעשות כן. ועוד כתב שם בטעם ההיתר, שאין זה דאי שרציא התינוק דם, ואינו אלא רוב בלבד, ולכן אין זה נחשב כ'פסיק רישא' מדאורייתא. ועוד שכתן שאינו צריך את הדם, נחשב הדבר כ'פסיק רישא' דלא ניחא ליה'.

סימן של

דיני מילה בשבת

[משנ"ב ס"ק א]

בְּשֶׁבֶת⁽¹⁾, דְּקָתִיב "וּבַיּוֹם הַשְּׁמִינִי יְמוּל", 'בַּיּוֹם' וְאֶפְלוּ בְּשֶׁבֶת⁽²⁾.

1) ומהל שהזמינו אותו למול במקום שיתכן שהוא יראה חילולי שבת, כתב בשו"ת אגרות משה (יר"ד ח"א סי' קנז), שאע"פ שאסור לאדם ללכת למקום שעוברים בו איסורי תורה, מי"מ כיון שמצות מילה בזמנה היא חיוב המוטל על כל ישראל, חייב המהולל ללכת למול, ובפרט במקום שאין מהלל אחר.

וכן מהלל שהזמינו אותו למול בשבת במקום רחוק, ובעקבות זאת יגרם לו ביטול 'עונג שבת', כתב בשו"ת מנחת יצחק (ח"ב סי' עה וח"ג סי' לה) שמי"מ חייב הוא ללכת למול, כדי שלא תתבטל מצות מילה בזמנה. עוד צידד המנחת יצחק (ח"ב שם), שאפילו תינקות של מחללי שבת בפרהסיא, שיש לדון אם מצות מילתם דוחה שבת, מי"מ כיון שנהגו למולם בשבת, דוחה מצות מילתם את מצות 'עונג שבת', לפי שיש לחשוש שאם לא יעשה כן, יגרם הדבר לחוטאים לבטל מצות מילה בזמנה, שיאמרו התיירו פורשים את הדבר.

ואם ידוע שמחמת המילה אנשים יחללו שבת, כגון שיבואו למקום הברית ברכב וכדו', כתב בשו"ת שבט הלוי (ח"א סי' ר"ה סי' שלא, וח"ד סי' קלד-קלה), שאף שמותר למול ילד של מחללי שבת בשבת, מי"מ מוטב לדחות את המילה למחרת. ובאופן שאם ימנע המהולל מלמול בשבת, יש חשש שהמילה תיעשה על ידי מהלל שאינו דגון, כתב בשו"ת מנחת יצחק (ח"ג סי' לה) שמחוייב המהולל למול בשבת, כיון שבכל מקרה יחללו את השבת, וגם המילה לא תיעשה כראוי.

הלכות שבת סימן של שלא

קעב באר הגולה

מ שם בתוספות
והרא"ש נ בבריתא
שם ס בתוספות
והרא"ש ונבנו יתקם
שחלק ט ע שם קמ"ג
ורבב ששנת וקפדוש
רש"י פ שם קמ"ז
צ קפדוש רבנו תם
להא דרב ששנת לעיל

בן שמונה, (כט) אין מחללין עליו (ל) אלא-אם-בן גמרו שערו וצפרניו: ח נולד לשמונה, (לא) או ספק בן שבעה או בן שמונה שלא גמרו שערו וצפרניו, אסור (י) לטלטלו, אבל אמו שוחה עליו ומניחתו מפני צער החלב שמצערנה, וכן היא בעצמה וכולה (לב) להוציא בנדה החלב המצער אותה: ט (לג) מנישרים אברי הנולד (יב) שנתפרקו (יד) מחמת צער הלדה: י מותר לרכבו בכגדיו (לה) *שלא (יג) יתעקמו אבריו: יא *אם נפלה ערלת גרון הנולד, (לו) מותר לשום אצבע לתוף פיו ולטלק הערלה למקומה אף-על-פי שפעמים שמקיא:

שלא דיני מילה בשבת, ובו י' סעיפים:

א *עושים כל צרכי מילה (א) בשבת, מוהלין *ופורעין (ב) ומוצצין ונותנין עליו (ג) במוין: א שבת קל"ג משנה

באר היטב

אח"כ אסור, טור והאחרונים, ע"ש: (יג) יתעקמו. וברא"ש מ"ז פתב דאפלו לכרכו לישר אבריו שרי לעולם, ומשמע דבתינוק שאין כורכין אותו בחל ונתעקמו אבריו אסור לכרכו בשבת, מ"א:

אינו יהודי עושים ע"י ישראל, כיון דאיכא סנה בדרך: (י) לטלטלו. ואגדה פתב דוקא כשבעל ופרש, אבל מספקא מטלטלין כל תינוק, וכ"כ הב"י, מ"א, ע"ש: (יב) שנתפרקו. ודוקא ביום הלדה, אבל

באר הגולה

וש לומר, דאי תנה מתוך לה בן הוי מקשה לה מבריתא קמייתא דאמר שם 'ערלתו וראי דוחה את השבת ולא ספק דוחה את השבת'. אכן מדברי הרמב"ם שלא העתיק דין זה רק בהלכות מילה משמע דסובר דבריו זהו רק לענין מילה מתניא. ונהנה בפה"ג הלכות מילה לענין ספק בן שמונה פתב בהרא"י: ולענין אחלי שבתא מחללינן מספקא, דאמרינן כל ספק נפשות להקל, וגם העטור בהלכות מילה מביא דבריו לפסק הלכה, וכפי הנראה שם גם רב האי גאון פתב בן, ותעטור לא פליגי עליו שם כי אם הוסיף דהיכי דגמרו צפרניו אפלו פרש משנה תכף גם זה בכלל ספק, דאמרינן אשתחיי אשתחי, וכן המאירי שם בדרך קלו פתב גם כן ככל דברי ביה"ג וכתב: אמנם לענין לחלל שבת פלי עלמא מודו דמחללין, עין שם, וכן בספר האשכול כשעתיק הבריתא דספק בן שבעה אין מחללים, פתב על זה וזה לשונו: פרדש, למיולו, ונצה לומר דלא נטעה לפדש קצאי על כל חלול, ואולם יש לדחות, דאפשר דהם מרי היכי דגמרו שערו וצפרניו [וכן משמע קצת בעטור שם, עין שם]. אבל היכא דלא גמרו, יותר מספקר לומר דהוא בן שמונה. והנה מסוגיא דערבין כושבא על המשפך ומתה, והויא בסעיף ה, דמחללין מספקא להביא סכין דרך רשות הרבים, תרין המגן-אבריהם דהתם מרי שיעיעין שכלו חדשיו. והנה עוד מביא המגן-אבריהם שמתלו זה בשני תרדעים שהויא בתורת האדם להרמב"ן לענין עברה שהריחה, דלתרין א' שהם דברי ביה"ג מבאר שגם בולד קדם מ' יום, דמיא בעלמא הוא, אף-על-פי-כן מחללים, ואם-כן כל-שכן בגולד לאויר העולם והוא ספק דמחללין, אף לפי מה שאבאר שם הרמב"ן השעם ביושבת על המשפך דחשוב כליוד ורק הדלת נגדל בפניו, אם-כן על-פי-כך נאמר דדוקא דכלו לו חדשיו, עין שם והנה עיל דברי המגן-אבריהם זה מביא נדה הנארה שהבאנו לעיל בפה"ג. דאפשר דהוא אזיל לשיטתה בנה דסבר דמחללין אפלו על עברין, וכל-שכן שם]. ולעניית דעתי לא מתלו כלל זה בנה, דאפלו לפי תרין זה לא קאמר שם הרמב"ן רק דבעברין לא מחללין משום דישאל אינו מצוה על העברין, ויושבת על המשפך לא מקרי עברין ובולד דמיא, מה שאין בן בגולד אפשר דגם הרמב"ן מודה דאף-על-גב דאין נהגין עליו מספקא משום ד'הפטו העדה' וגו' אף-על-פי-כן מחללין מספקא, דספק נפשות להקל: ולהפך גם כן קצת יש לדחות, דהתם אם נאכל לאמו ביום הכפורים, מסתמא לבסוף תלד בן-קניא וישמר שבתות הרבה ולכן התיירה התורה, וכמו שכתב הר"ן, מה שאין בן בנה שבר נולד וחיונו שלא גמרו שערו וצפרניו, מספקא שהוא בן שמונה ולא יחיה ולמה נחלל שבת עלה. ונע, דלדברי המגן-אבריהם הבי"ל תתלו זה בשני התרדעים, ממילא לפי מה שפסק הריטב"א בחדושי נדה דף מד כדעת ביה"ג דאפלו על עבר מחללין, ממילא מחללין גם על ספק בן שמונה: * שלא יתעקמו. פתב בפה"ח דבחמרי שרנה שנתפרקו, אפלו משיבין בגדים ממש אלא על-ידי לפוף בגדים נמי אסור, ובמאירי פרק כל הכלים משמע דכלפוף בגדים בכל גוונא שרי:

משנה ברורה

דנדיא לא חיי: (כט) אין מחלליים. דכיון דמספקא לן אם הנה בן קנמא מעולם, לא מחללין³⁰. ולא דמי להא דיושבת על המשפך בסעיף ה, דהתם מרי דכלו לו חדשיו [מ"א]. וענין באור הלכה מה שכתבנו בזה: (ל) אלא-אם-בן גמרו וכיו. קאי גם אבן-שמונה, כדאייתא בבית-יוסף, והטעם, דאמרינן שהוא בן שבעה ואשתחיי הוא דאשתחי. וענין בבאר הגולה א' ששאר בדין השלחן-ערוף בצריך עיון, ודעתו דלענין חלול שבת לא סמכינן אנגמרו לחוד, כי אם דוקא כששקה גם-כן פולשים יום, (יז) ורק לענין לטלטל התינוק נוכח לסמך אסימנא דגמרו לחוד: ח (לא) או ספק וכיו. ונהיה נוכח לסמך דדוקא כשצדע שהוא בן שמונה, כגון שבעל ופרש, אבל מספק מטלטלין כל תינוק³¹: (לב) להוציא בנדה. על הארץ, (טו) דאין זה כדרך מפרק כיון שהולך לאבוד³², ועוד, דהוי מלאכה שאינה צריכה לגופה דפטור, ומשום צערא לא גזרו, כמו מפסי מרסא³³: ט (לג) מנישרים. בגדים: (לד) מחמת צער הלדה. פתב המגן-אבריהם: ודוקא ביום הלדה, אבל אחר-כך אסור. אבל באמת (טו) מהרבה פוסקים משמע דאין חלוק בזה, ואפלו לאחר חדש או שני חדשים מותר, וענין בבאר הגולה א' שכתב (יז) שכן גם-כן דעת השלחן-ערוף להקל בנה כמותם, ועל-ידין אין להתמיר בנה. ומכל מקום אם נתפרקה חילא של שרנה ממקומה, לכלי עלמא אסור לישוב בידו חליות של שדרה אחת על חברתה³⁴, דמתוהי כבונה³⁵, אם לא ביום הלדה (יז) דאז יש לצדד להקל אף בנה: י (לה) שלא יתעקמו אבריו. וברא"ש פרק יז משמע דאפלו לכרכו (יט) כדי לישר אבריו גם-כן שרי לעולם, והטעם בגמרא, משום דארתה תמיד בהכי ולא הוי פמתקן. (כ) ומשמע דאם הנה תינוק שאין כורכין אותו בחל ונתעקמו אבריו, אסור לכרכו בשבת³⁶: יא (לו) מותר. ולא גורנין בנה משום רפואה³⁷, (כא) דארתה דתינוק לפל ערלת לשונו ולא מחזי כרפואה:

א (בשבת³⁸). דתיכ"ב (וביום השמיני ימול", 'ביום' והאפילו בשבת³⁹) [גמרא]: (ב) ומוצצין. אף-על-גב דעל-ידי המציצה הדם נתק מחבורו ונתאי לה חובל, אף-על-פי-כן מוצצין, משום דספקה לנלד כשלא ימץ הדם [גמרא]: (ג) במוין. הנה נרמם לתת מין בשמים שחוק לרפואה, והוא הדין לתת אספגלית [מתקבשת] על המילה [משנה שם]. וענין לקמן בסעיף ז, אם לא * ופורעין ומוצצין. עין בתשובת בני-ציון סימן כג וכד המציצה דוקא בפה ולא על-ידי דבר אחר שהמציצה הופאים התדשים. ובתשובת רד"א לענין

שער הציור

(ז) או לענין מילה משום דמהלין לה משה-נפשך, כדאייתא בגמרא קל"ז: (טו) אור זרוע ושאר פוסקים: (טז) רש"י בקרב כל הכלים וכפי גרסתו לפנינו ותוספות בשם רבנו תם [וכן פתב המאירי שם]. וענין בבאר הגולה א' שאבאר זה ברמב"ם (יז) מילא חלק השלחן-ערוף בין הא דסעיף ט להא דסעיף י שמע מנה דבשיניהם הדין שנה להקל, ודלא פמגן-אבריהם: (יח) שכן דעת רש"י והרא"ש בסוף פרק חבית, ואף דלדעת התוספות דף קכג אין חלוק בנה וכמו שכתב הגר"א בדרבנן שומעין לטקל: (יט) מגן-אבריהם, ורצה לומר אף שברב נתעקמו: (כ) מגן-אבריהם וס"א: (כא) עין ברמב"ן וריטב"א ומאירי וחדושי הר"ן: